Rapportage

Onderzoek Tweede Kamerverkiezing

Resultaten van de eerste en tweede meting naar de opkomstintentie voor de Tweede Kamerverkiezing 2021, vervroegd stemmen vooral voor risicogroepen en briefstemmen voor kiezers van 70 jaar en ouder.

i&o research

www.ioresearch.nl

Colofon

Rapportnummer
2021 / 51

Datum
18 februari 2021

Opdrachtgever
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties

Auteur
Milou Gutter

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KvK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl

Inleiding en verantwoording

Om ervoor te zorgen dat de Tweede Kamerverkiezing in maart 2021 zo goed en veilig mogelijk verloopt, wordt een aantal maatregelen genomen. Deze maatregelen zijn opgenomen in de 'Tijdelijke wet verkiezingen covid-19' en in de 'Wijziging van de tijdelijke wet verkiezingen covid-19'. In opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft I&O Research twee metingen gedaan naar twee van deze maatregelen, namelijk de mogelijkheid voor vervroegd stemmen op 15 en 16 maart vooral voor risicogroepen en naar briefstemmen voor kiesgerechtigden van 70 jaar en ouder. Daarnaast is in het onderzoek ook gevraagd naar de intentie om te gaan stemmen bij de Tweede Kamerverkiezing in maart 2021. In het onderzoek staan twee doelgroepen centraal:

- Algemeen Nederlands publiek 18+ (alle leeftijden vanaf 18 jaar): hierna te noemen Nederlanders (18+).
- Nederlanders van 70 jaar en ouder: 2. Nederlanders van 70 jaar en ouder: (specifiek) 70-plussers.

Meting 1
Het veldwerk vond plaats van 12 t/m 17 januari 2021. Voor doelgroep 1 werkten in totaal 1.099 Nederlanders (18+) mee aan het onderzoek (responspercentage: 55%). Voor doelgroep 2 werkten nog eens 1.221 70-plussers mee aan het onderzoek (verse steekproef; responspercentage: 72%).

Meting 2
Het veldwerk vond plaats van 8 t/m 11 februari 2021. Voor doelgroep 1 werkten in totaal 1.026 Nederlanders (18+) mee aan het onderzoek (responspercentage: 66%). Voor doelgroep 2 werkten nog eens 1.011 70-plussers mee aan het onderzoek (verse steekproef; responspercentage: 70%).

De resultaten van het onderzoek zijn representatief op de kenmerken geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezing van 2017.

Belangrijkste conclusies [I]

Houding ten aanzien van de maatregelen

- Het vertrouwen dat men heeft dat men op een veilige manier kan stemmen in een stemlokaal, is vergelijkbaar met in januari 2021. Ruim vier op de tien Nederlanders 18+ heeft er *zeer veel* vertrouwen in dat men op een veilige manier kan stemmen in een stemlokaal (44%). Bijna de helft heeft hier *redelijk veel* vertrouwen in (48%). Dit geldt ook voor specifiek 70-plussers (resp. 45% en 47%).
- Vier tiende (39%) van de Nederlanders 18+ wil vooraf weten welke maatregelen zijn genomen in het stemlokaal. Twee tiende (22%) wil dit 'zeker' vooraf weten en 17% wil dit *misschien* weten. In de meting van januari 2021 was dit vergelijkbaar. Specifiek 70-plussers willen relatief vaak weten welke maatregelen zijn genomen. Een kwart (25%) dit 'zeker' weten (was 32%) en 15% *misschien.*

Opkomstintentie

- Acht op de tien (79%) Nederlanders 18+ zijn *zeker wel* van plan om te gaan stemmen bij de Tweede Kamerverkiezing. Dit is vergelijkbaar met de meting in januari (81%) en met de opkomst voor de Tweede Kamerverkiezing van 2017 (81,6%).
- In de groep 70-plus geeft een bovengemiddeld aandeel aan *zeker wel* te gaan stemmen: 91 procent. Dit is vergelijkbaar met de eerste meting (89%), maar lager dan het aandeel dat naar eigen zeggen in 2017 ging stemmen (96%).

* Het percentage 'zeker wel' is doorgaans een goede indicator voor de werkelijk opkomst (op moment van meten). Het percentage 'waarschijnlijk wel' is daarom niet weergegeven.

Belangrijkste conclusies [II]

Redenen om niet te stemmen

- Van de Nederlanders 18+ zegt 8 procent (waarschijnlijk) niet te gaan stemmen of het nog niet te weten* (n=79). Hiervan noemt ongeveer één op de drie (35%) het coronavirus als reden. Dit was tijdens de eerste meting in januari ongeveer een op de vijf.
- Daarnaast zegt 13 procent van de Nederlanders 18+ (n=136) *waarschijnlijk* wel te gaan stemmen. Van hen zegt 57 procent te twijfelen vanwege het coronavirus.

Manier van stemmen [alleen voorgelegd aan respondenten die zeggen te gaan stemmen]

- Net als tijdens de eerste meting in januari, willen negen op de tien (90%) Nederlanders 18+ die willen gaan stemmen, zelf hun stem uitbrengen in het stemlokaal.
- Bijna zes op de tien (56%) 70-plussers willen zelf hun stem uitbrengen in het stemlokaal. Dit is vergelijkbaar met januari 2021 (59%). Drie op de tien 70-plussers willen dit per brief doen (31%). Een op de tien 70-plussers weet nog niet hoe zij gaan stemmen (12%) en 1% wil iemand machtigen. Ook deze resultaten zijn vergelijkbaar met de eerste meting.

Stemmen per brief [alleen voorgelegd aan 70-plussers die per brief willen stemmen

- Drie op de tien 70-plussers (31%) is van plan per brief te stemmen; voor het merendeel (75%) in verband met het coronavirus. Twee derde (66%) wil hun briefstem per post versturen. Een kwart (25%) wil hun briefstem zelf inleveren bij een gemeentelijk afgiftepunt voor briefstemmen. Dit is vergelijkbaar met de resultaten van de eerste meting.

Belangrijkste conclusies [III]

Moment van stemmen [alleen voorgelegd aan respondenten die in een stemlokaal willen gaan stemmen]

- Een op de drie Nederlanders 18+ weet nog niet op welke dag zij willen stemmen (36%). Specifiek onder 70-plusers is dit bijna de helft (46%).
- De helft van de Nederlanders 18+ wil stemmen op woensdag 17 maart (51%) en 13 procent op maandag maart of dinsdag 16 maart. Onder de groep 70-plussers is dit respectievelijk 30 procent en 24 procent.
- Eén op de drie Nederlanders 18+ weet nog niet hoe laat zij willen stemmen (januari: 32%, februari: 34%). Dit geldt voor één op de vijf 70-plussers (januari: 19%, februari: 20%). Het grootste aandeel van Nederlanders 18+ wil in de ochtend stemmen (30%), gevolgd door na 16u (23%) en tussen 12-16u (13%). Ook van 70-plussers wil het grootste aandeel ‘s ochtends stemmen (53%), gevolgd door ‘s middags (22%). Een klein aandeel wil na 16u stemmen (4%).

Invloed van coronavirus op opkomstintentie

- Tenslotte is tijdens de tweede meting een nieuwe vraag gesteld; Stel dat de situatie rond het coronavirus ten tijde van de verkiezing (15-17 maart) hetzelfde is als op dit moment. Heeft dat invloed op of u wel of niet gaat stemmen en hoe? De meerderheid zegt fysiek te gaan stemmen in het stembureau (op één van de drie dagen dat dit mogelijk is; algemeen publiek 18+: 77%, 70-plussers: 53%). Eén op de drie 70-plussers zegt dan per post te stemmen (33%).
- Van de Nederlanders 18+ zegt 3 procent in die situatie wel te willen stemmen, maar niet te gaan. Onder 70-plussers is dit minder dan 1 procent.

Resultaten

Ruim negen op de tien Nederlanders hebben (redelijk) veel vertrouwen dat zij veilig kunnen stemmen in een stemlokaal

- Ruim vier op de tien Nederlanders 18+ hebben er zeer veel vertrouwen in dat men op een veilige manier kan stemmen in een stemlokaal. Bijna de helft heeft hier redelijk veel vertrouwen in. Dit geldt ook voor de groep 70-plussers.
- In totaal heeft 8 procent van de Nederlanders 18+ *niet zo veel* tot *geen* vertrouwen dat zij veilig kunnen stemmen in een stemlokaal. Onder 70-plussers is dit ook 8 procent.
- De resultaten zijn vergelijkbaar met meting 1 (januari 2021).

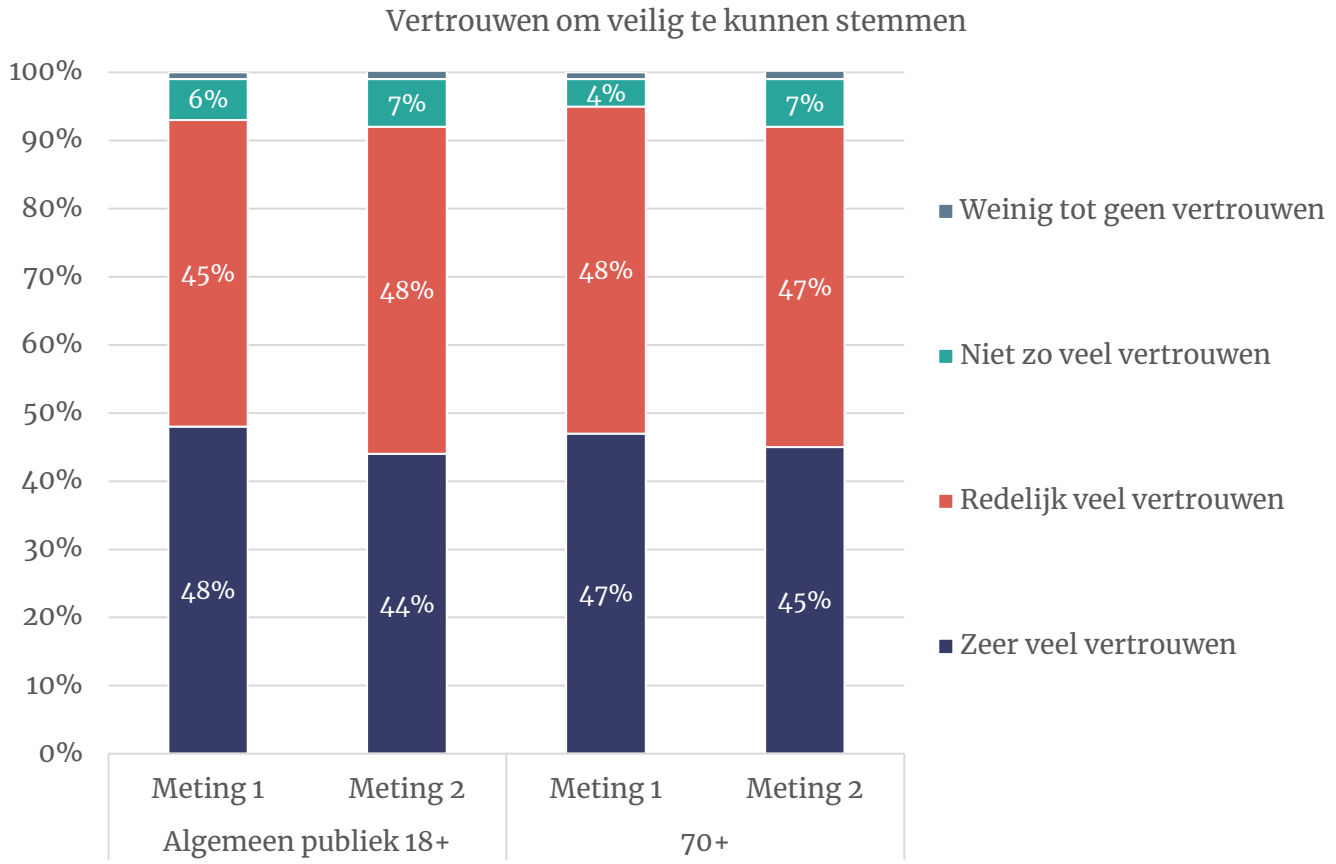

In hoeverre heeft u er vertrouwen in dat u op een veilige manier kunt stemmen voor de Tweede Kamerverkiezing in een stemlokaal?

Vier op de tien Nederlanders willen weten welke maatregelen zijn genomen in hun stemlokaal

- Twee op de tien Nederlanders 18+ willen '*zeker*' vooraf weten welke maatregelen zijn genomen (22%) en nog eens 17 procent wil dit '*misschien* weten. Dit is vergelijkbaar met de eerste meting (januari 2021).
- Een kwart van de 70-plussers wil 'zeker' vooraf weten welke maatregel zijn genomen. Dit is significant lager dan in januari 2021 (daling van 32% naar 25%). Nog eens 15 procent wil 'misschien' vooraf weten welke maatregelen zijn genomen.

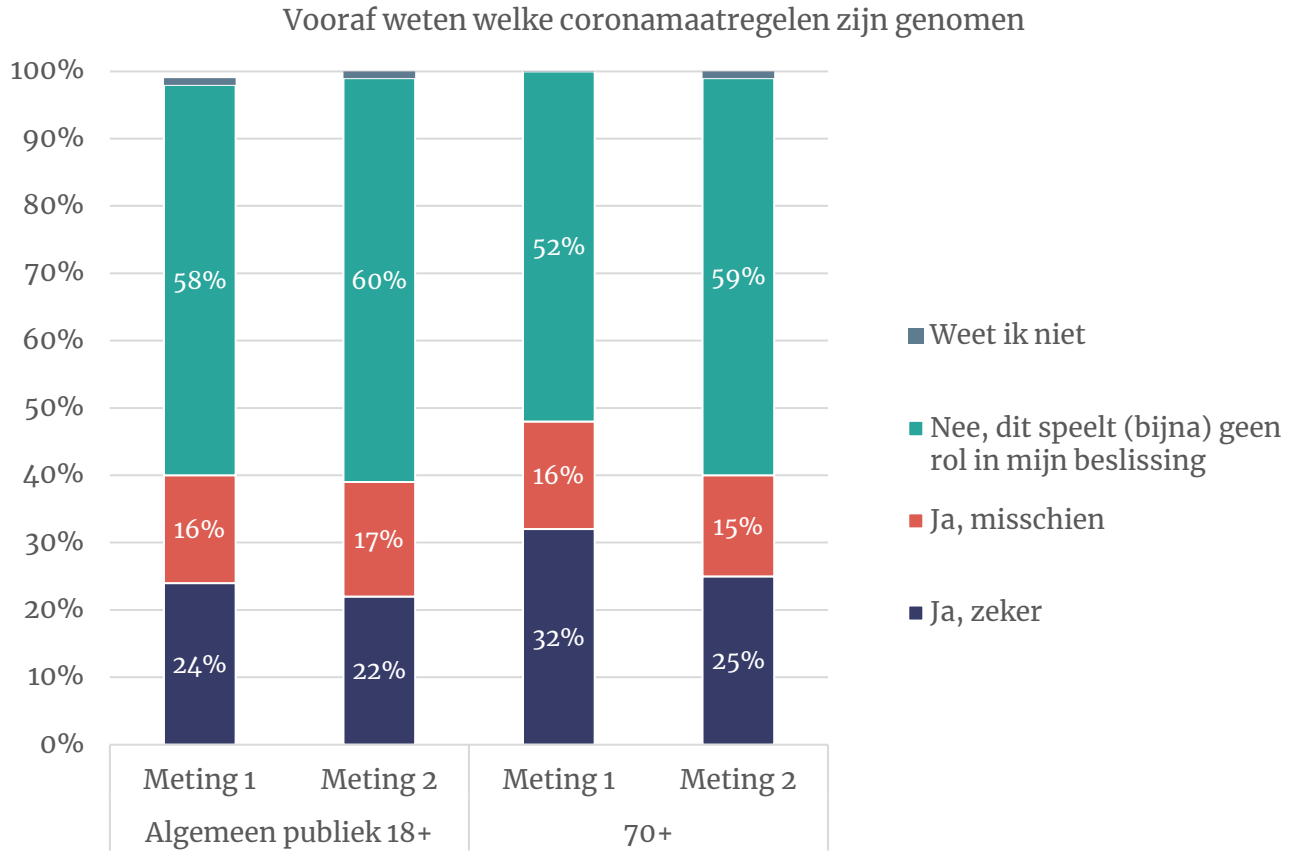

Wilt u vooraf weten welke coronamaatregelen in uw stemlokaal zijn genomen, voordat u beslist of u wel of niet gaat stemmen?

Acht op de tien Nederlanders 18+ zijn zeker van plan te stemmen

- Acht op de tien Nederlanders 18+ (79%) zijn '*zeker wel*' van plan om te gaan stemmen bij de Tweede Kamerverkiezing. Het percentage '*zeker wel*' is doorgaans een goede indicator van het opkomstpercentage (op het moment van meten). Dit percentage is vergelijkbaar met de werkelijke opkomst van de Tweede Kamerverkiezing van 2017 (81,6%) en met de eerste meting in januari 2021 (81%).
- Van de 70-plussers geeft een bovengemiddeld aandeel aan '*zeker wel*' te gaan stemmen: 91 procent. Dit is vergelijkbaar met de eerste meting (89%), maar lager dan het aandeel dat naar eigen zeggen in 2017 ging stemmen (96%).

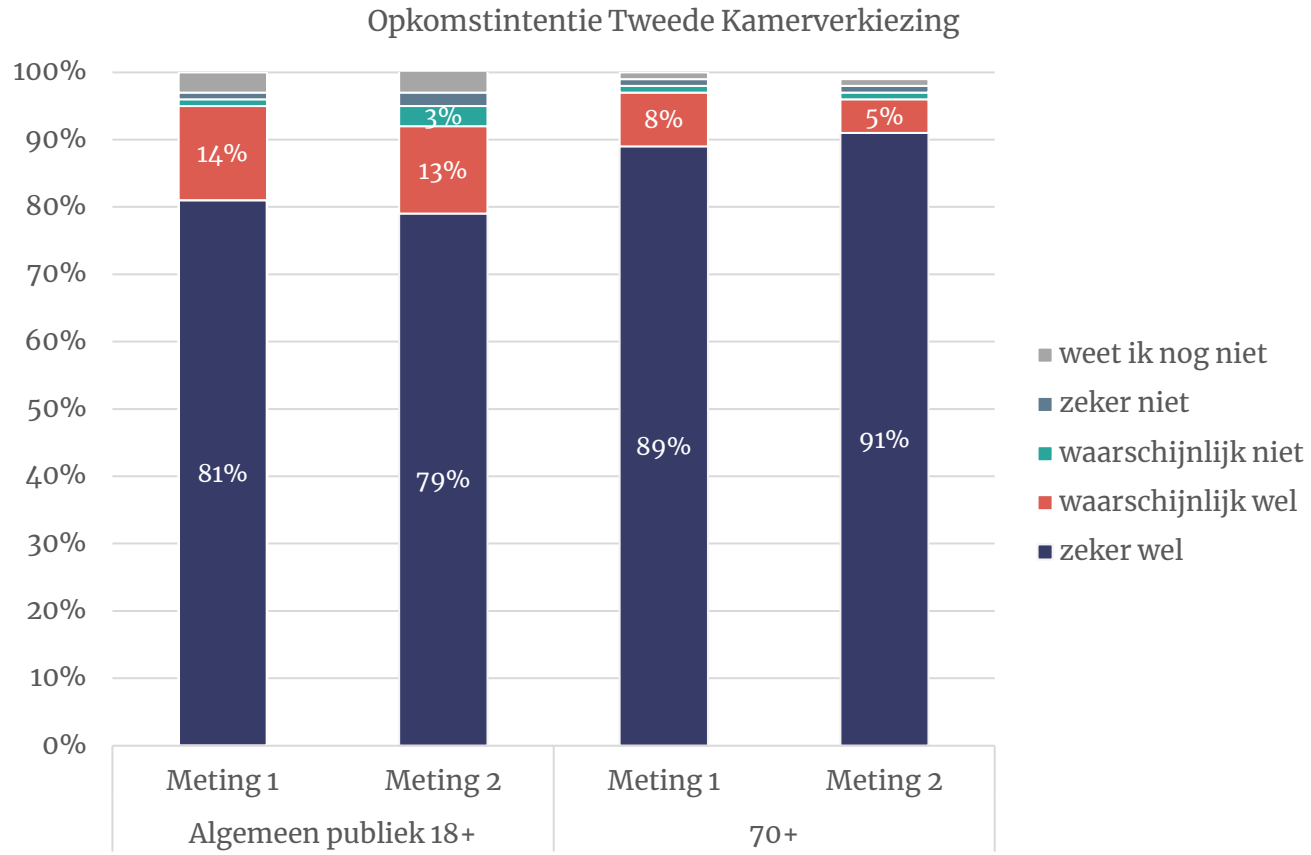

Bent u van plan om te gaan stemmen bij de Tweede Kamerverkiezing?

Een op de drie noemt het coronavirus als reden om (waarschijnlijk) niet te gaan stemmen of het daarom nog niet te weten

- Van de kiezers die (waarschijnlijk) niet gaan stemmen, of het nog niet weten, noemt een derde het coronavirus als reden. In januari noemde circa een vijfde het coronavirus als reden.
- Veelgenoemde reden om niet te gaan stemmen in de categorie '*Anders*' is dat "*stemmen geen zin heeft*".

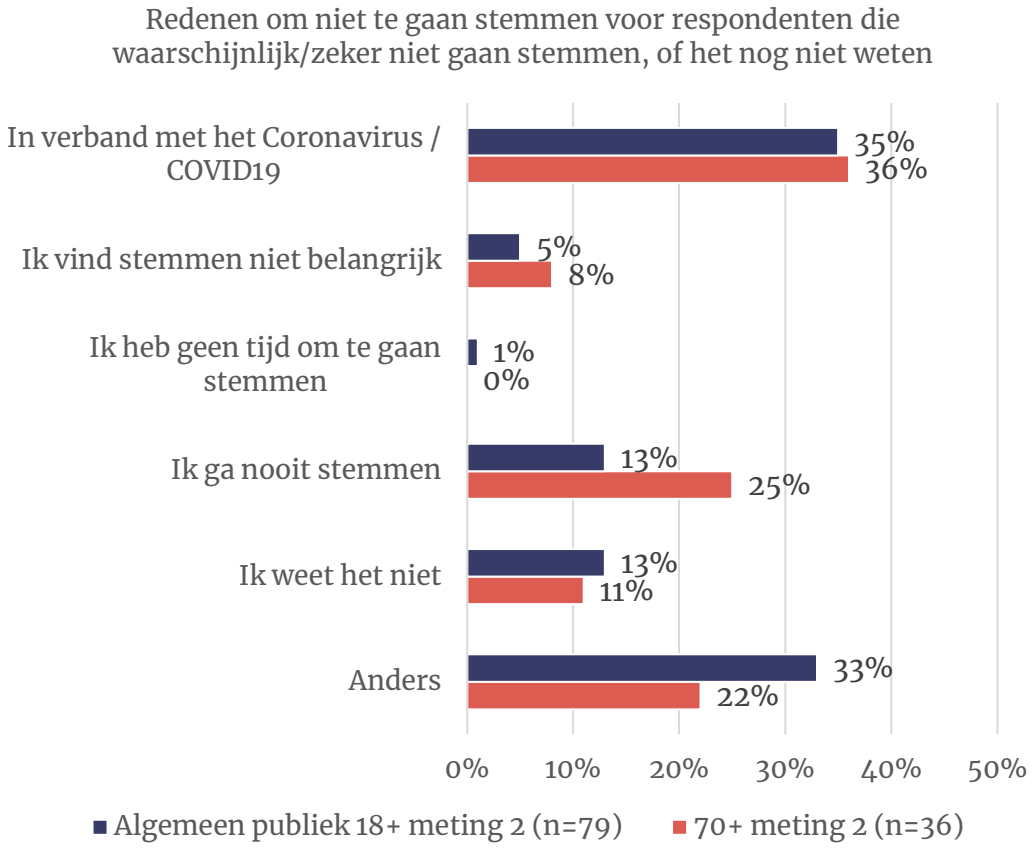

Percentages van de groep 70+ dienen met enige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd in verband met een relatief kleine steekproefgrootte.
Waarom gaat u (waarschijnlijk) niet stemmen bij de Tweede Kamerverkiezing? + Waarom weet u nog niet of u gaat stemmen bij de Tweede Kamerverkiezing?

Zes op de tien kiezers die zeggen *waarschijnlijk* te gaan stemmen, twijfelen vanwege het coronavirus

- Van de Nederlanders 18+ die zeggen *waarschijnlijk* te gaan stemmen, twijfelen bijna zes op de tien personen vanwege het coronavirus. Onder specifiek 70-plussers is dit vergelijkbaar.

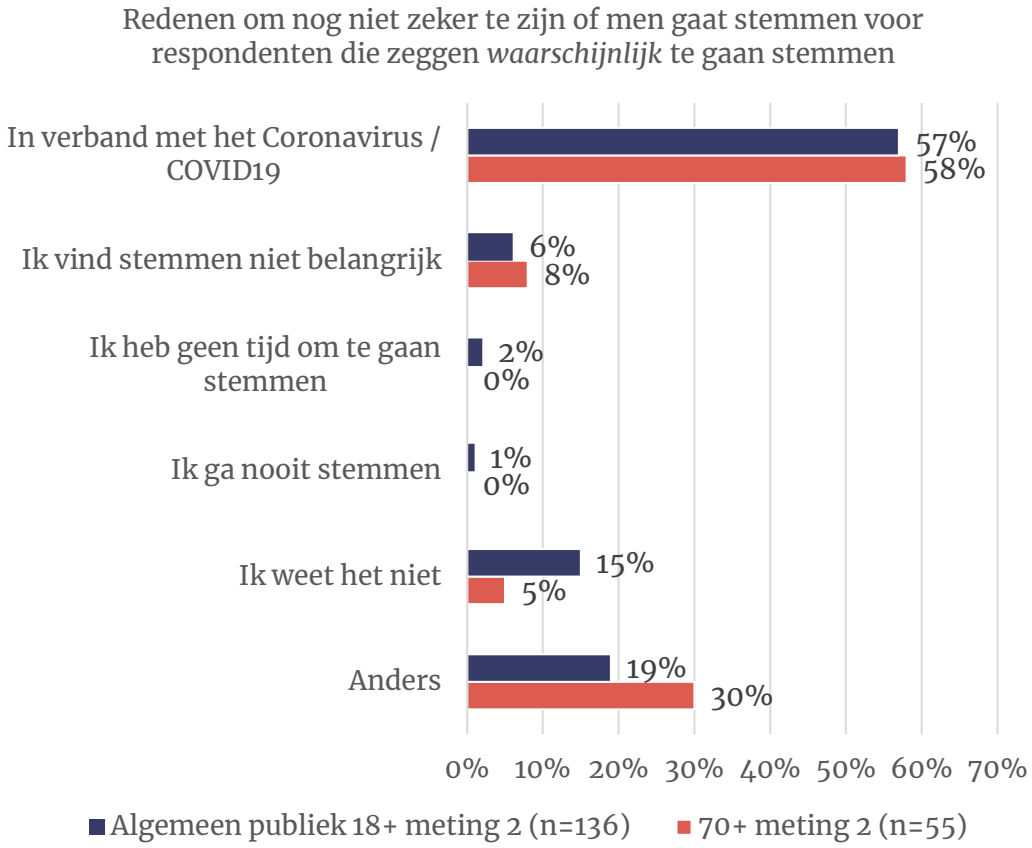

U zei dat u waarschijnlijk wel gaat stemmen. Waarom bent u er (nog) niet zeker van of u gaat stemmen?
Deze vraag is niet voorgelegd tijdens de eerste meting.

Meerderheid wil stem uitbrengen in het stemlokaal

- Net als tijdens de eerste meting willen negen op de tien Nederlanders (18+) die (waarschijnlijk) gaan stemmen, zelf hun stem uitbrengen in het stemlokaal.
- Bijna zes op de tien 70-plussers wil zelf hun stem uitbrengen in het stemlokaal. Drie op de tien 70-plussers willen dit per brief doen. Een op de tien 70-plussers weet nog niet hoe zij gaan stemmen. Ook deze resultaten zijn vergelijkbaar met meting 1.
- Van de 70-plussers die hun stem per brief uitbrengen (n=327), geeft 75 procent aan dat zij dit doen in verband met het coronavirus. Dit is vergelijkbaar met de eerste meting (78%).

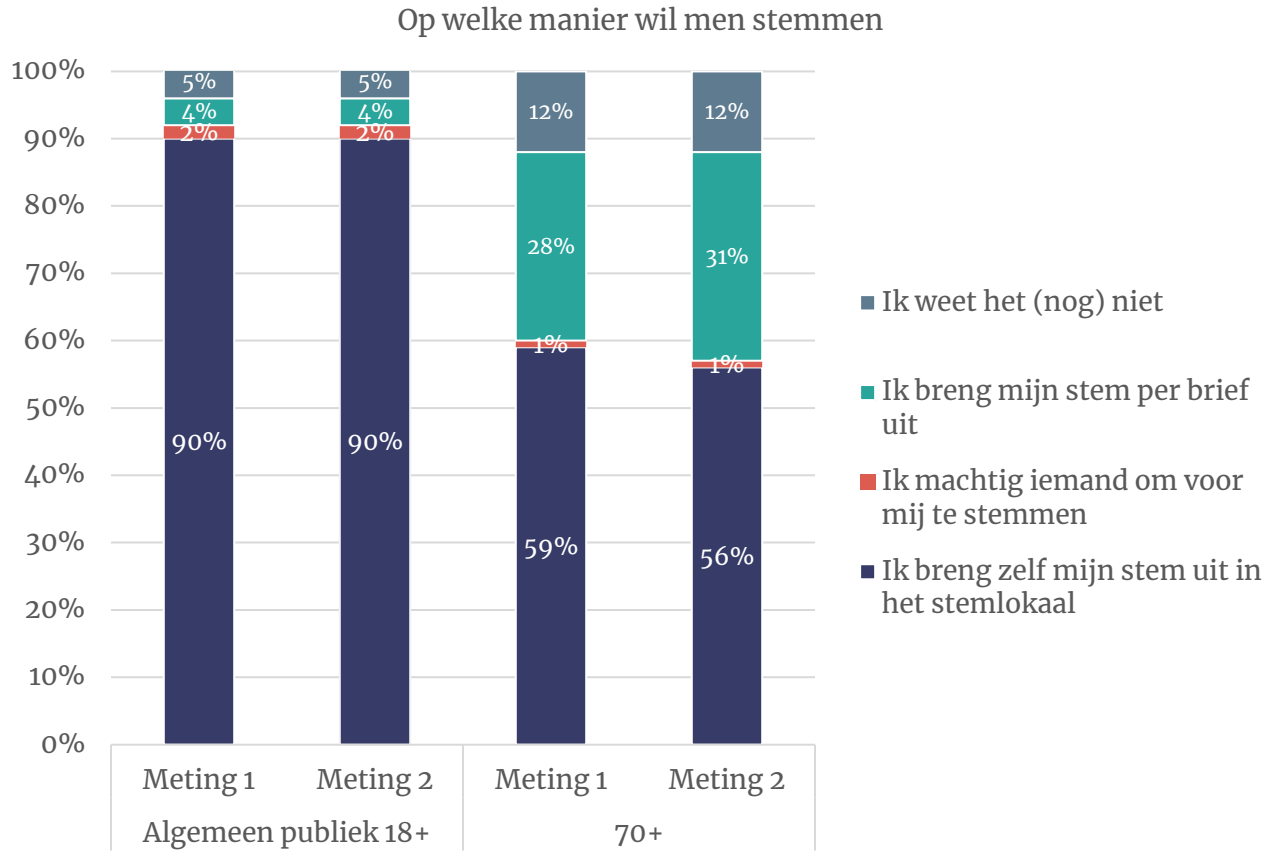

Alleen voorgelegd aan mensen die [waarschijnlijk of zeker] van plan zijn om te gaan stemmen

Bijna de helft van de 70-plussers weet nog niet op welke dag zij stemmen

- De helft van de Nederlanders 18+ die zelf in een stemlokaal willen gaan stemmen, is van plan om dit op 17 maart te doen. Ruim één op de drie weet nog niet op welke dag zij gaan stemmen.
- Drie op de tien 70-plussers (die in een stemlokaal gaan stemmen) zegt op woensdag 17 maart te gaan stemmen. Bijna de helft weet het nog niet. 70-plussers zeggen relatief vaak op maandag 15 maart, of dinsdag 16 maart te gaan stemmen (beide 12%).

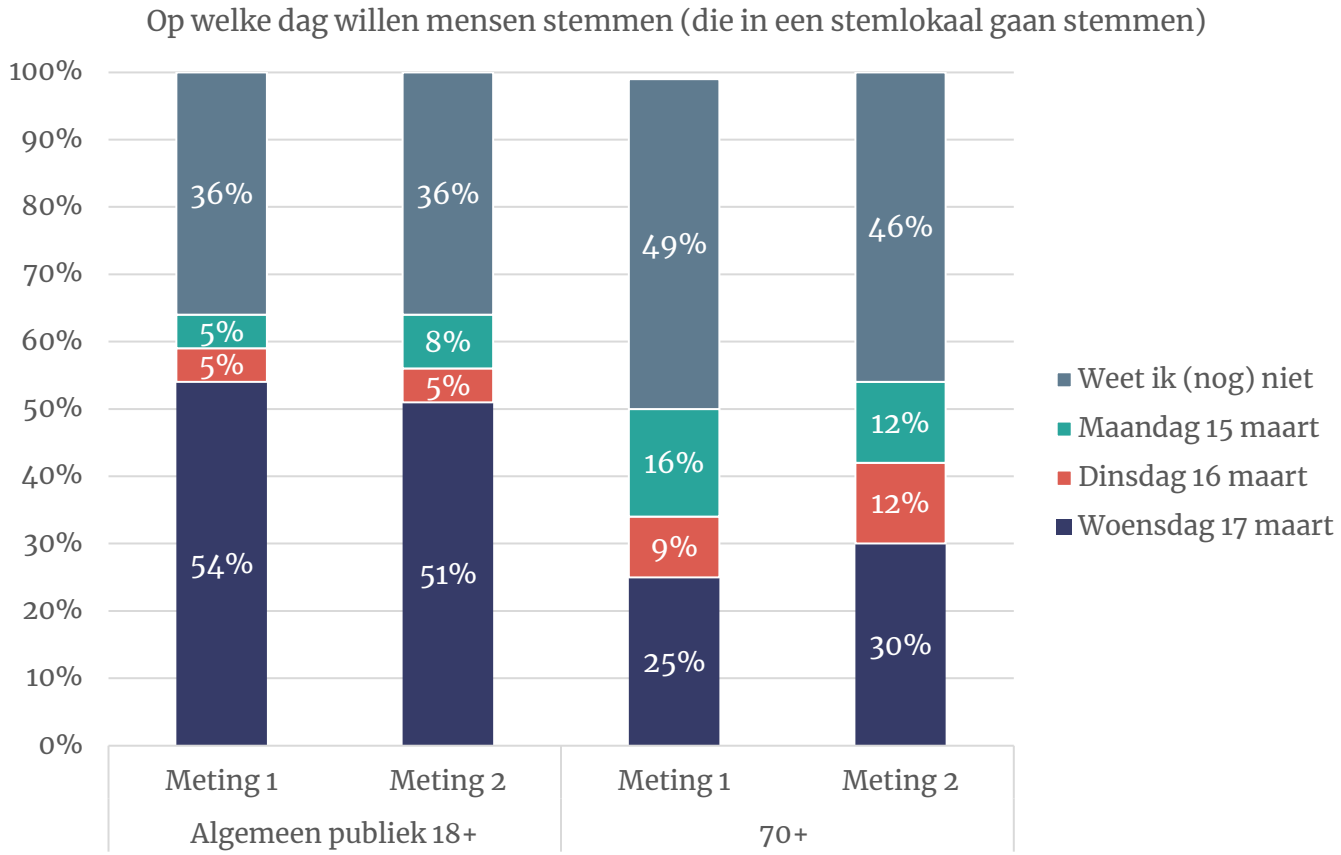

Deze vraag is alleen voorgelegd aan mensen die aangeven zelf in een stemlokaal te gaan stemmen.
Op welke dag bent u van plan te gaan stemmen?

Een op de drie Nederlanders 18+ weet nog niet hoe laat zij gaan stemmen

- Van de Nederlanders 18+ die in een stemlokaal willen gaan stemmen, weet één op de drie nog niet hoe laat. De rest wil wat vaker in de ochtend stemmen (30%), dan in de middag (13%) of na 16 uur (23%).
- Van de 70-plussers weet één op de vijf nog niet hoe laat men wil stemmen. Iets meer dan de helft van de 70-plussers zegt in de ochtend te willen stemmen (53%).
- De resultaten van meting 1 en meting 2 zijn vergelijkbaar.

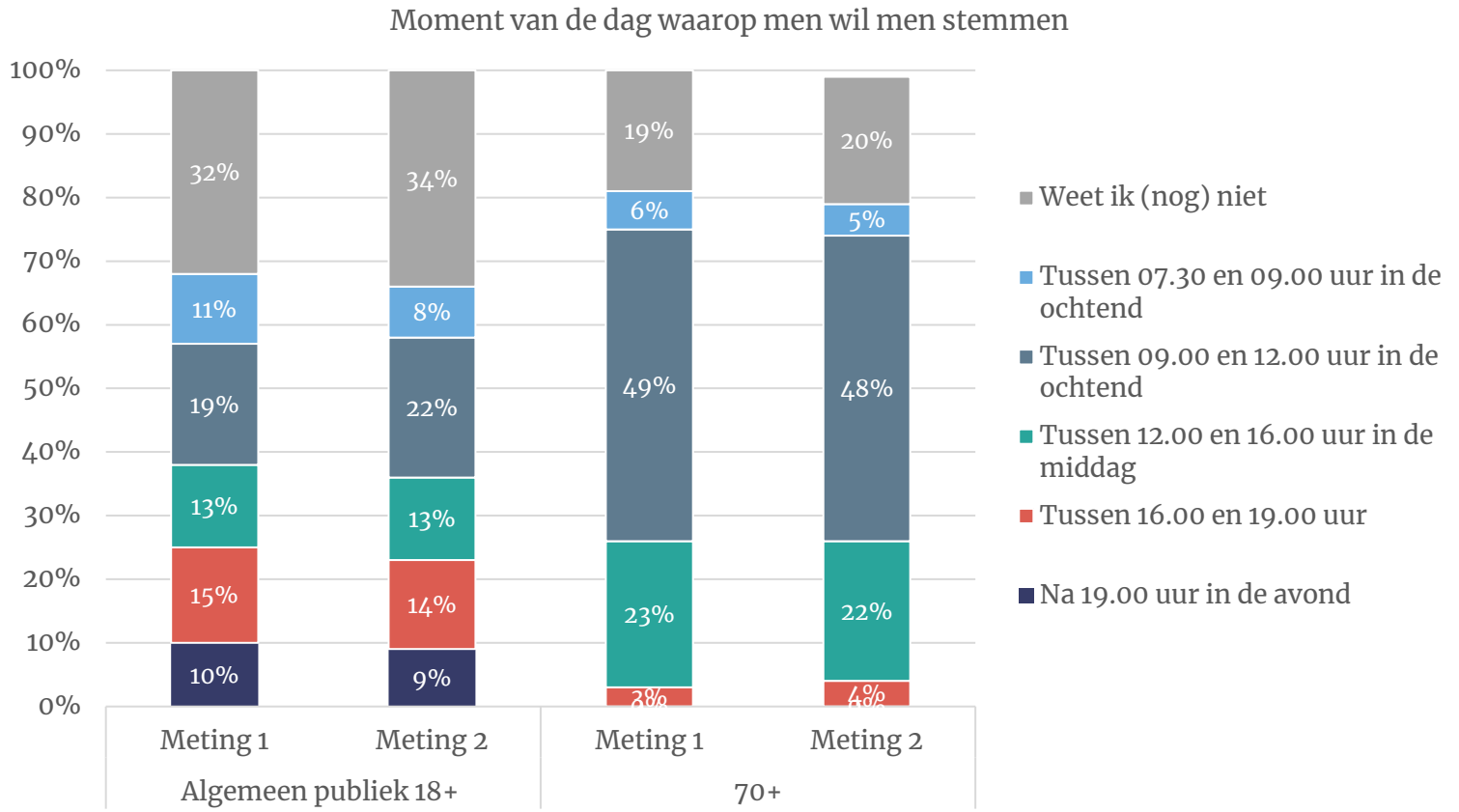

Deze vraag is alleen voorgelegd aan mensen die aangeven zelf in een stemlokaal te gaan stemmen
Op welk moment van de dag bent u van plan te gaan stemmen?

Nederlanders 18+ die vervroegd stemmen, weten vaker al hoe laat zij willen stemmen

- Nederlanders 18+ die op maandag 15 maart, of dinsdag 16 maart willen gaan stemmen, doen dat relatief vaak tussen 09.00 en 16.00 uur. Op dinsdag 16 maart doet men dat vaak al vóór 12.00 uur.
- Van de kiezers die nog niet weten op welke dag zij stemmen (36%), weet de helft ook nog niet hoe laat.

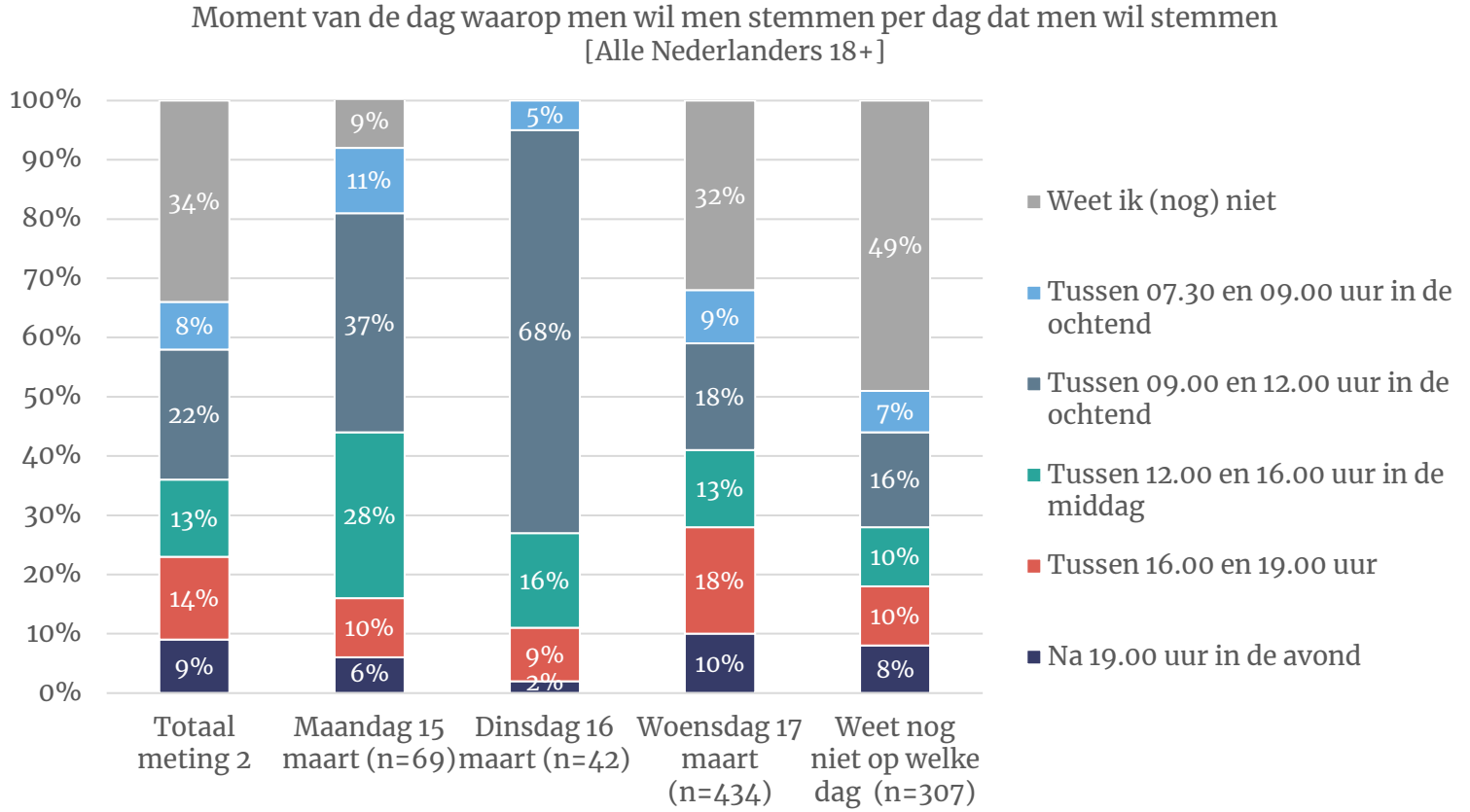

Deze vraag is alleen voorgelegd aan mensen die aangeven zelf in een stemlokaal te gaan stemmen
Op welke dag bent u van plan te gaan stemmen? Gesplitst naar: Op welk moment van de dag bent u van plan te gaan stemmen?

70-plussers die vervroegd stemmen, doen dit vaak tussen 9-12u

- 70-plussers zijn veelal van plan om tussen 09.00 en 12.00 uur te stemmen. Dit geldt nog sterker voor zij die vervroegd stemmen.
- Van de 70-plussers die nog niet weten op welke dag zij gaan stemmen (46%), weten drie op de tien ook nog niet hoe laat.
- 70-plussers willen (bijna) niet stemmen na 19.00 uur. Minder dan 1 procent noemt dit tijdstip.

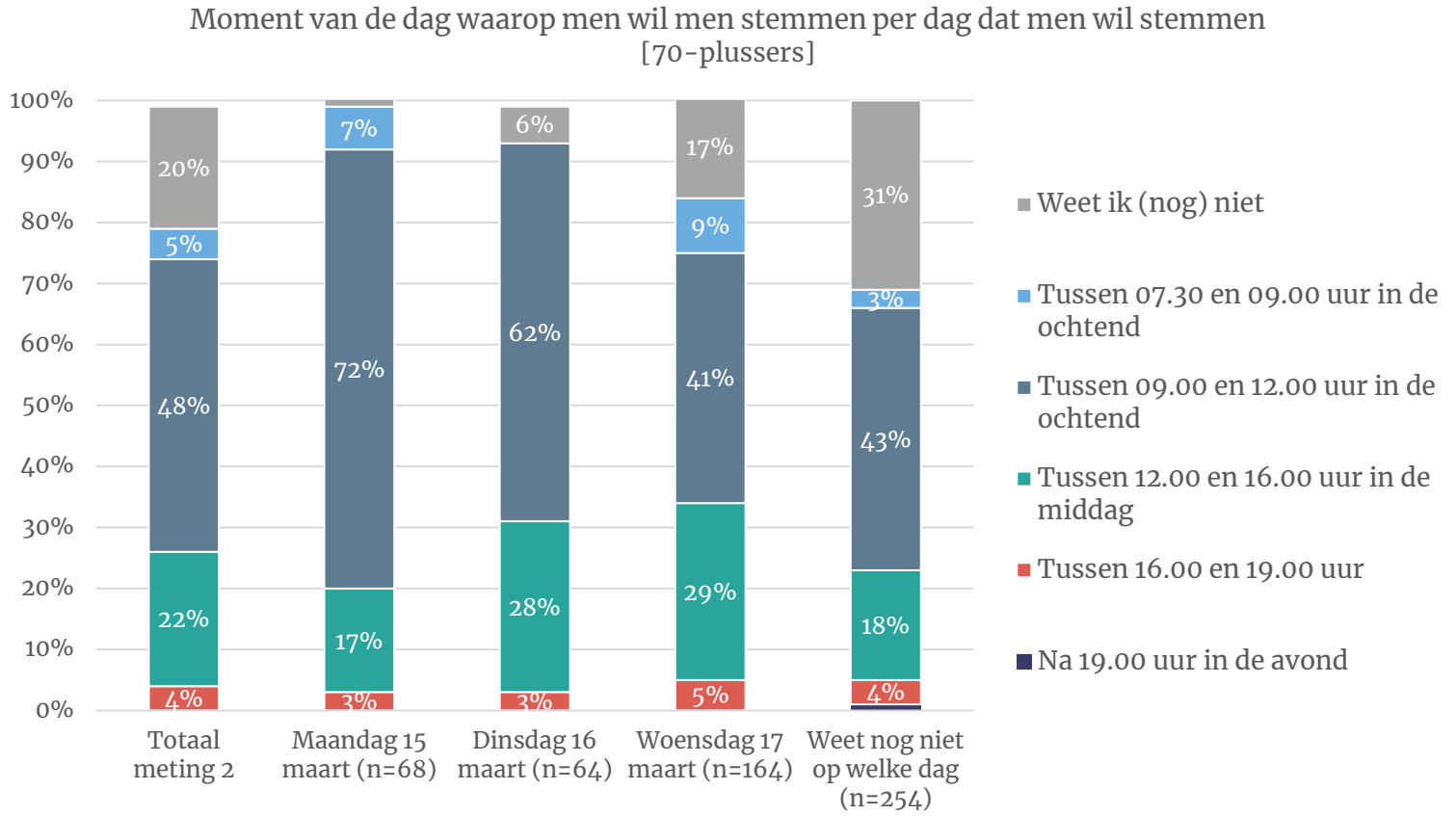

Deze vraag is alleen voorgelegd aan respondenten die aangeven zelf in een stemlokaal te gaan stemmen
Op welke dag bent u van plan te gaan stemmen? Gesplitst naar: Op welk moment van de dag bent u van plan te gaan stemmen?

Meerderheid van de briefstemmers (70+) wil hun stem per post versturen

- Twee op de drie (66%) 70-plussers die per brief stemmen, willen hun stem per post versturen.
- Een kwart (25%) wil hun stem zelf afgeven bij een gemeentelijk afgiftepunt.

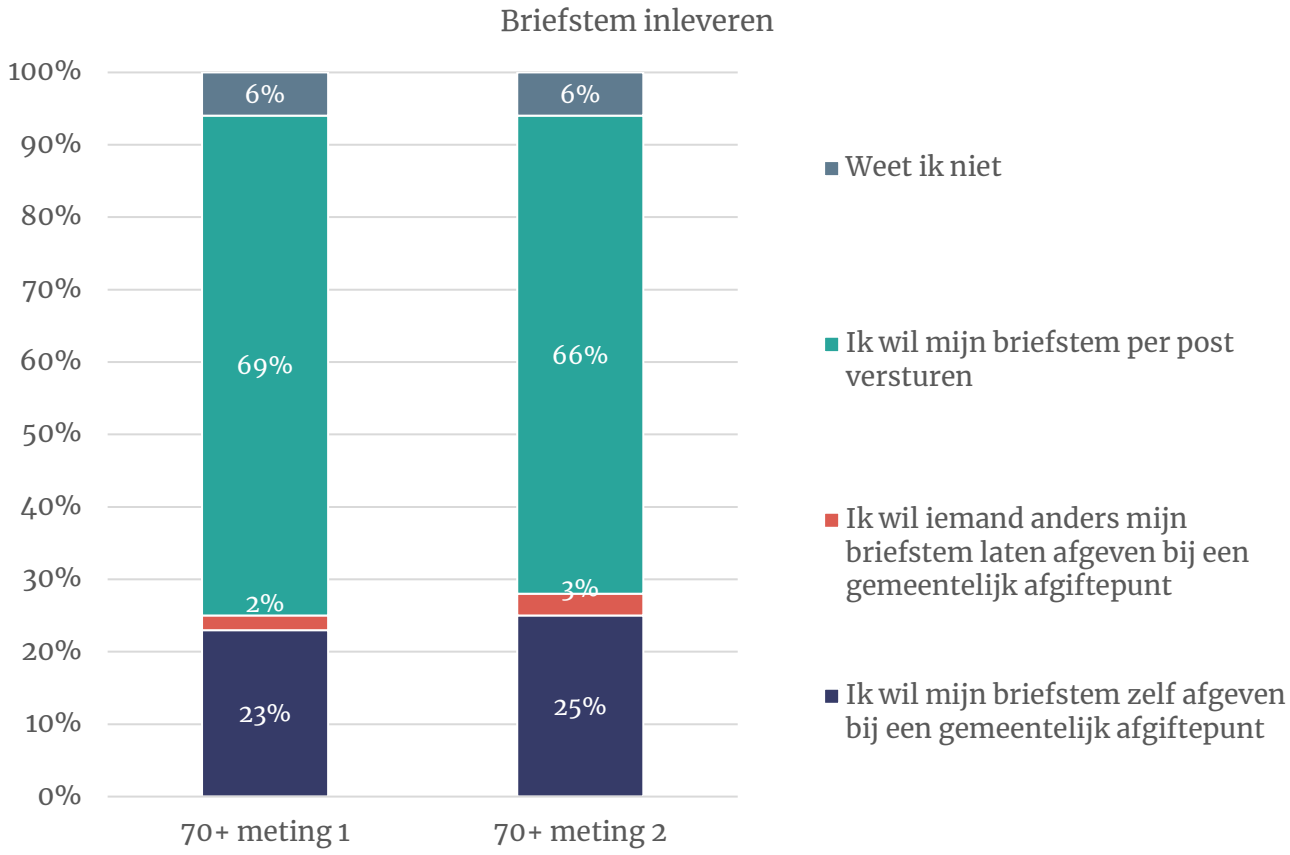

Deze vraag is alleen voorgelegd aan 70-plussers die per brief willen stemmen (meting 1: n=327, meting 2: n= 299
Hoe wilt u uw stem per brief inleveren?

Meerderheid wil fysiek stemmen in het stemlokaal, ook wanneer coronasituatie hetzelfde is tijdens de verkiezingen

- De meerderheid wil fysiek stemmen in het stemlokaal, ook als de situatie rondom het coronavirus hetzelfde is. Dit geldt voor zowel het algemeen publiek (77%) als specifiek de groep 70-plus (53%).
- Eén op de drie 70-plussers zegt dat ze per post stemmen, als de situatie rondom corona ten tijde van de verkiezingen hetzelfde is.
- Van de Nederlanders 18+ zegt 3 procent dat zij wél willen, maar niet gaan stemmen vanwege corona. Van de 70-plussers zegt minder dan 1% dit.

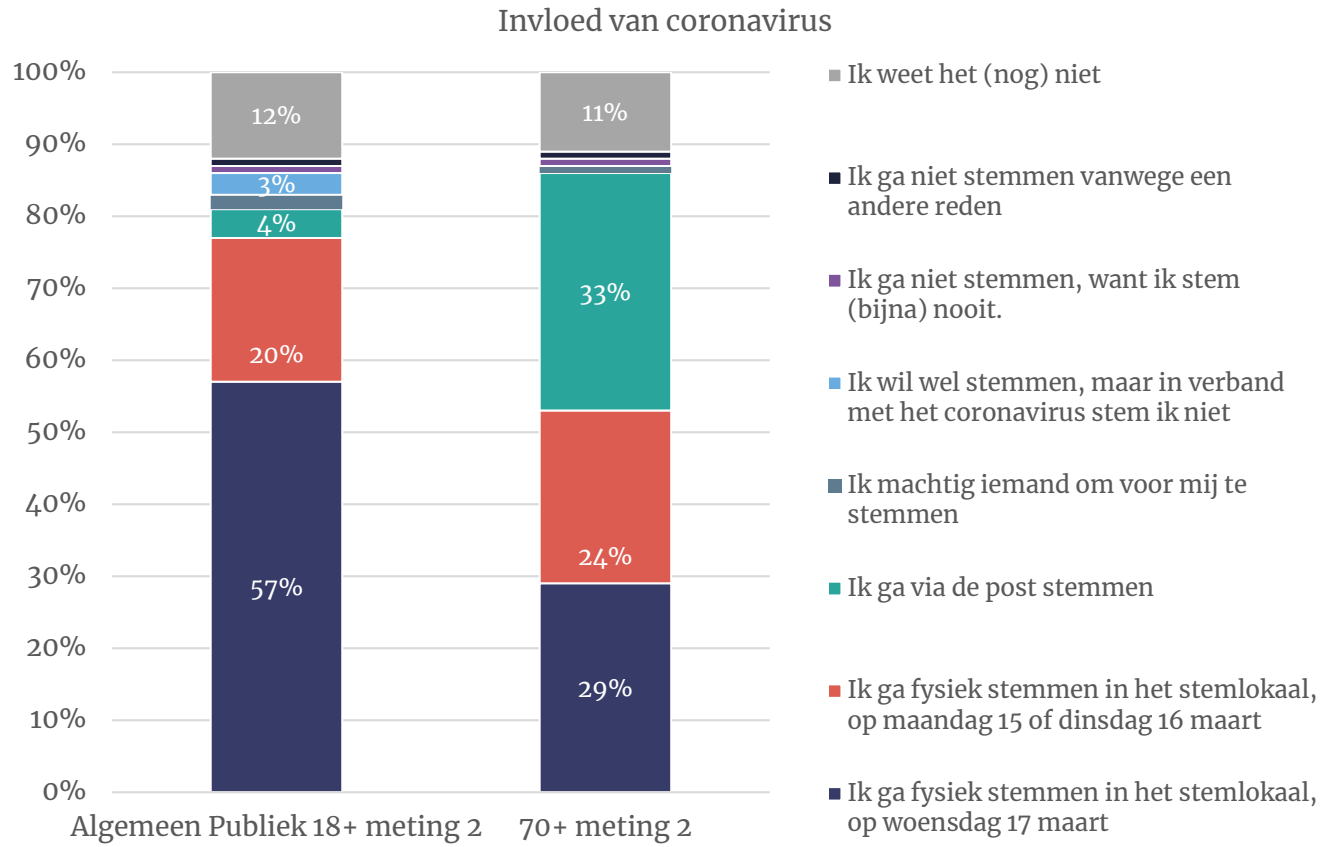

Stel dat de situatie rond het coronavirus ten tijde van de verkiezing (15-17 maart) hetzelfde is als op dit moment. Heeft dat invloed op of u wel of niet gaat stemmen en hoe? (het veldwerk liep van 8 t/m 11 februari 2021)